

СЪОТНОШЕНИЕТО МЕЖДУ ХАРАКТЕРИСТИКИТЕ-РОЛИ И ХАРАКТЕРИСТИКИТЕ-КАЧЕСТВА В ПСИХОСОЦИАЛНАТА ИДЕНТИЧНОСТ

Боян Василев¹

В доклада е застъпена тезата, че водеща характеристика на психосоциалната идентичност е преживяването на чувството за принадлежност към най-значимата за субекта група (групата на връстниците, професионална общност, етнос, нация). Чрез емпирично изследване, обхващащо 62 студенти от I, II и IV курс, специалност Психология в Пловдивския университет, са измерени ранговите тегла на 15 различни характеристики, отнасящи се към идентичността. Установява се по-висока субективна значимост на характеристиките-роли в сравнение с характеристиките-качества. Същевременно високата рангова позиция на характеристиката „Аз съм верен на своите приятели“ преценяваме като потвърждение на нашата изходна теза. Съотнесени с концепцията на Дж. Маршиа за статусите на идентичността, емпиричните данни хипотетично говорят, че сред лицата от изследваната извадка преобладават статусите на „дифузия“ и „предрешена идентичност“ в сравнение със статусите „мораториум“ и „изградена идентичност“.

Ключови думи: психосоциална идентичност, принадлежност, характеристики на идентичността, роли, качества.

Класическото разбиране за идентичността

Терминът „идентичност“ обединява теориите на дълбинната психология, когнитивната психология и психологията на Его то. Ранният фройдизъм игнорира важната роля на Его то, което Ериксън счита за „избирателно, интегриращо, последователно и упорито, играещо главна роля във

---

¹ **Боян Василев** – студент в СУ „Св. Климент Охридски“
Адрес за контакти: boyan_v@abv.bg

функционирането на личността /Ериксън, 1964, цит. по: Байчинска и др., 2009/. Концепцията за идентичността обхваща психологията, социологията и историята. Имайки предвид сложността на проблема за идентичността, Ериксън дава многозначно определение.

Ериксън разглежда следните аспекти на идентичността:

1. Индивидуалността е съзнателното усещане на собствената уникалност и собственото отделно съществуване;

2. Тъждествеността и целостта е усещане за вътрешна тъждественост, за връзката между това, което човек е бил в миналото и това, което би следвало да стане в бъдеще; усещането за това, че животът има съгласуваност и смисъл.;

3. Единството и синтезът е усещане за вътрешна хармония и единство, синтез на собствените образи и детски идентификации в осмислено цяло, което поражда усещането за хармония;

4. Социалната солидарност е усещане за вътрешна солидарност с идеалите на обществото и подгрупите в него, усещане за това, че собствената идентичност има смисъл за уважаваните от дадения човек хора и че тя съответства на техните очаквания и възприятие.

Също така Ериксън подчертава, че развитието на чувството за идентичност има както психологически, така и социален аспект.

5. Развитието на чувството за идентичност е основано в частност на вярата в тъждествеността и целостността на миогледа на други хора, чието мнение за определения човек е съществено и той го споделя;

6. Независимо от това, че многото аспекти на търсене на идентичността се отнася към съзнателните процеси, водеща роля може да играе и несъзнателната мотивация. В такъв случай остро усещане за ранимост може да се смени с внезапна надежда за успех;

7. Усещането за идентичност не се развива без определени физически, психически и социални условия (описани от Ериксън). Появата на чувството за идентичност не трябва да се забавя, тъй като развитието на следващите стадии зависи пряко от него. Психологическите фактори могат да удължат кризата в този период, когато човек се опитва да приспособи своите уникални способности към съществуващите в обществото възможности. Социалните фактори и историческите изменения също така могат да отдалечат възникването на зрелостта;

8. Затвърдяването на чувството за идентичност зависи от събития в миналото, настоящето и бъдещето. Първо, още по време на своето детство човек трябва да придобие ясно усещане за идентификация. Второ, изборът на възрастния човек на професионални идентификации трябва да бъде реалистичен и да съответства на съществуващите възможности. И накрая, възрастният човек трябва да бъде уверен, че избраните от него роли ще бъдат жизнено способни в бъдеще, независимо от неизбежните промени както в самия човек, така и в заобикалящия го свят /Ериксън, 1980, цит. по: Байчинска и др., 2009/.

„Да бъдеш такъв, „който може да ходи“, става една от многото стъпки в детското развитие, която чрез съвместното осъществяване на физическо-